

IN BERAAD

INFORMATIE VANUIT DE VLAAMSE ONDERWIJSRAAD VOOR SCHOLEN EN ONDERWIJSINSTELLINGEN

In de Vlaamse Onderwijsraad overleggen vertegenwoordigers uit het hele onderwijs-landschap en van de sociaal-economische en sociaal-culturele organisaties over het onderwijs- en vormingsbeleid. Op basis daarvan geeft de Vlor adviezen aan de Vlaamse minister bevoegd voor onderwijs en vorming en aan het Vlaams Parlement.

Wat leert de coronacrisis ons voor het onderwijsbeleid?

De gezondheids crisis sinds maart 2020 bracht aan het licht welke essentiële rol onderwijs speelt in de maatschappij. Onderwijs betekent immers veel meer dan leren. Het zorgt ook voor opvang, zorg, veiligheid, sociale verbondenheid, structuur en zo veel meer. Omdat het hele onderwijsveld vertegenwoordigd is in de Vlaamse Onderwijsraad, kon de Vlor de gevolgen van de crisis bekijken vanuit een uniek perspectief. Met een diverse samenstelling met de inrichters en het personeel van onderwijs, maar ook met gebruikers als leerlingen, studenten en ouders, maakte de raad een inschatting van de brede gevolgen van de crisis om aanbevelingen te doen voor de toekomst.

Het staat buiten kijf dat iedereen enorme inspanningen doet om de gevolgen van de crisis te compenseren en alle lerenden aan boord te houden. Tegelijk heeft de crisis de structurele problemen uitvergroot waarmee onderwijs kampt. De Vlor vraagt de Vlaamse overheid dan ook om op middellange termijn

sterk te investeren in rechten en noden van lerenden, onderwijsorganisatie, personeel en begeleiding, infrastructuur en uitrusting, en samenwerking met andere beleidsdomeinen zoals Welzijn en Werk. Het doel moet zijn om onderwijs meer weerbaar te maken voor de uitdagingen waar het voor staat.

Recht op leren: voor iedereen en altijd

De crisis heeft een grote impact op de ongelijkheid in onderwijs. Als scholen helemaal of deels sluiten, worden niet alle lerenden bereikt. Kwetsbare lerenden hebben minder toegang tot onderwijs als het op afstand of via digitale weg georganiseerd wordt en lopen daardoor meer leerachterstand op. Hun thuis-situatie maakt het moeilijk om actief deel te nemen aan afstandsonderwijs. Ze beschikken niet altijd over de uitrusting, de vaardigheden en ondersteuning. De praktijkcomponent van veel opleidingen kan moeilijk op afstand gerealiseerd worden. Zo komt het recht op leren in het gedrang. De gevolgen van de crisis zullen nog lang doorwerken en dat vraagt om structurele investeringen op lange termijn. De overheid moet het recht op maximale kansen voor iedereen blijven garanderen. Via zomerscholen alleen vang je dat niet op. De Vlor vraagt extra impulsen voor het onderwijs zelf, maar ook meer en betere samenwerking met Welzijn en Werk.

Investeren in digitale basisuitrusting en vaardigheden

Digitalisering kwam de voorbije maanden in een stroomversnelling en die trend zal blijven. Iedereen, zowel lerenden als lesgevers, heeft dan ook nood aan een digitale basisuitrusting én aan vaardigheden om ermee om te gaan. Alle digitale drempels moeten weggewerkt worden. Lesgevers moeten zich kunnen professionaliseren in digitale didactiek. Lerenden en hun ouders moeten digitaal 'mee zijn', om digitale toepassingen in onderwijs meer ruimte te geven. Maar het gaat niet om digitalisering op zich, wel om de meerwaarde die het kan betekenen voor de kwaliteit van onderwijs.

Lees verder op p2 ➔

Ruimte voor afstandsonderwijs, maar...

Bij het begin van de crisis moesten we noodgedwongen schakelen naar afstandsonderwijs. De Vlor is daarover formeel: niemand is vragende partij om in de toekomst onderwijs nog voltijds op afstand te organiseren. Maar er is wel degelijk een beweging op gang gekomen die het Vlaamse onderwijs doet nadenken over de mogelijkheden van afstandsonderwijs, gecombineerd met contactonderwijs. De Vlor vraagt om ook na de crisis de nodige ruimte te geven voor afstandsonderwijs. In het leerplichtonderwijs heeft een aantal

scholen alvast aangegeven de mogelijkheden verder te willen verkennen. Het hoger onderwijs wil gecombineerd onderwijs (verder) uitrollen en het volwassenenonderwijs heeft al de traditie om cursussen (gedeeltelijk) op afstand aan te bieden.

Naast de voordelen van afstandsonderwijs zijn er ook veel nadelen aan verbonden. Voor bepaalde groepen is het niet evident. Denk aan jonge kinderen, lerenden in een sociaaleconomische achterstandspositie, het kunstonderwijs en andere opleidingsvormen met een praktijkcomponent, anderstalige nieuwkomers enzovoort.

Zij hebben nood aan de fysieke context van de school en de nabijheid van hun lesgevers en andere lerenden.

Onderwijs vervult voor alle lerenden een belangrijke sociale functie. Het biedt zorg, opvolging, motivatie en aandacht voor welbevinden. Dat is belangrijk om mee te nemen op lange termijn, maar ook in de huidige crisissituatie. Voor iedereen die daar nood aan heeft, moet de mogelijkheid op contactonderwijs gegarandeerd zijn.

- Lees het advies 'Voluit voor weerbaar onderwijs' (26/11/2020) op www.vlor.be/adviezen

Eindtermen en ontwikkelingsdoelen basisonderwijs

Momenteel wordt er gewerkt aan nieuwe eindtermen en ontwikkelingsdoelen voor het basisonderwijs. Oorspronkelijk was de invoering daarvan voorzien op 1 september 2023, maar de minister besliste ondertussen om dat een jaar te vervroegen. De Vlor is daar niet voor te vinden omdat die invoerdatum onrealistisch is.

Meer Europese samenwerking in onderwijs?

Sinds de verklaring van Lissabon in 2000 stimuleert de Europese Commissie de samenwerking tussen lidstaten op het vlak van Onderwijs en Vorming. Recent publiceerde de Commissie een mededeling met de contouren voor een nauwere samenwerking na 2020.

De Vlor ziet daar wel mogelijkheden in, maar vindt dat de verantwoordelijkheid voor het onderwijsbeleid bij de Lidstaten en hun onderwijsveld moet blijven liggen. De Unie kan hier enkel een ondersteunende rol spelen.

De raad doet ook een aantal voorstellen om de aandacht voor democratisch burgerschap vorm te geven binnen de Europese Onderwijsruimte, iets waar in de Mededeling te weinig aandacht voor is. Nochtans doet de coronacrisis het economisch perspectief van het Europees Semester aan belang winnen en staan tegelijk de democratische waarden onder druk.

- Lees het advies 'Naar een Europese Onderwijsruimte?' (17/12/2020) op www.vlor.be/adviezen

In zijn conceptnota voor die vernieuwing heeft de minister voldoende aandacht voor de grote diversiteit tussen de internaten. Wat minder duidelijk is, is de precieze financiële impact op de internaten. De Vlor pleit absoluut voor het behoud van de 'kleine' internaten. Door hun kleinschaligheid kunnen ze voor veel internen een thuis betekenen. Zeker voor kwetsbare gezinnen is die nabijheid erg belangrijk.

Veel internaten kampen vandaag ook met een gebrekkige en verouderde infrastructuur. De minister wil terecht aangepaste infrastructuur met aandacht voor universeel ontwerp en preventie van grensoverschrijdend gedrag. Zo slapen sommige internen nog in slaapzalen, terwijl gestreefd wordt naar aparte kamers. Daarom is er een inhaalbeweging nodig. Elke interne, waar die zich ook bevindt, verdient degelijke infrastructuur.

Tot slot vraagt de Vlor een afstemming tussen de onderwijsinternaten en de internaten op het snijpunt van Onderwijs en Welzijn. Daarover volgt nog een tweede conceptnota, waarover de Vlor om advies zal worden gevraagd. Het advies is en blijft: elke jongere moet steeds beroep kunnen doen op een passende setting.

- Lees het advies 'Advies over de conceptnota "Onderwijsinternaten, een plaats binnen de samenleving" (17/12/2020) op www.vlor.be/adviezen

foto: Emma Rutten, Dé Kunsthumaniora Antwerpen

De Vlor signaleerde aan de minister ook een aantal belangrijke knelpunten in het ontwikkelingsproces van de eindtermen en ontwikkelingsdoelen. Zo moet er voldoende aandacht zijn voor de haalbaarheid van het pakket eindtermen in relatie tot de beschikbare onderwijstijd en de eigenheid van het basisonderwijs.

- Lees het advies over de conceptnota 'eindtermen en ontwikkelingsdoelen basisonderwijs' (16/10/2020) op www.vlor.be/adviezen

Onderwijsinternaten, een plaats binnen de samenleving

De Vlaamse internaten bieden een thuis aan bijna 10.000 jongeren en vervullen dus een belangrijke maatschappelijke functie. De Vlor is dan ook blij dat onderwijsminister Ben Weyts de internaten uit de marge wil halen met nieuwe regelgeving.

foto: Merel Cottenie, KdG Campus Sint-Lucas Antwerpen

Bezorgdheid over toekomst leren en werken

Naar aanleiding van de verwachte inkanteling van het stelsel van leren en werken in de aanloopfase en duaal leren, blijft de Vlor zich grote zorgen maken over de huidige doelgroep van leren en werken. We vrezen dat grote groepen leerlingen in de toekomst geen opleiding meer zullen kunnen volgen die aansluit bij hun profiel. Om het risico op ongekwalificeerde uitstroom niet te verhogen, moet er ook in die jongeren geïnvesteerd worden. De Vlor bracht dat nog eens expliciet onder de aandacht van de minister.

- Lees de brief aan minister Weyts over de toekomst van leren en werken (02/12/2020) op www.vlor.be/adviezen

In navolging daarvan gaf de Vlor ook advies over de intenties die de Vlaamse regering op 11 december 2020 kenbaar maakte over het toekomstig aanbod en de omzettingkalender voor de inkanteling van leren en werken in duaal leren.

- Lees het advies 'Van leren en werken naar duaal leren en aanloopfase' (21/01/2021) op www.vlor.be/adviezen

Regeling van de leertijd

De leertijd is een opleidingsvorm binnen het secundair onderwijs, waarbij jongeren 1 dag per week les volgen en 4 dagen per week ervaring opdoen in een leerbedrijf. Die leertijd valt onder het stelsel 'leren en werken' en wordt ingericht door de centra voor vorming van zelfstandigen en kleine en middelgrote ondernemingen (Syntra). Vanaf 1 januari 2020 heeft VDAB de regie van de leertijd overgenomen van Syntra Vlaanderen. De Vlor heeft vragen bij de rol van VDAB in de begeleiding en ondersteuning van een dergelijk onderwijskwalificerend traject. De raad is ook bezorgd over de haalbaarheid om in de leertijd op een halve lesdag de nieuwe eindtermen van de algemene vorming te realiseren.

- Lees het advies over het voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot regeling van de leertijd (27/10/2020) op www.vlor.be/adviezen

Levenslang en levensbreed leren stimuleren

Op 24 november 2020 ging het Partnerschap Levenslang Leren officieel van start. Daarmee wil de Vlaamse regering haar beleid inzake levenslang leren aanscherpen. Het Partnerschap kreeg de opdracht om tegen juni 2021 een ambitieus actieplan levenslang leren voor te leggen.

Vanuit een screening van de huidige regelgeving doet de Vlor alvast enkele aanbevelingen voor dat actieplan. Om meer mensen aan het levenslang en levensbreed leren te krijgen, is er nood aan:

- een opleidingsaanbod dat meer toegankelijk, flexibel en op maat is;
- meer samenwerking en minder versnippering;
- neutralisatie van de impact van de coronacrisis op de omkaderingsberekening en structureel voldoende basisfinanciering.

- Lees het advies 'Screening van de regelgeving rond levenslang en levensbreed leren in het volwassenenonderwijs' (12/01/2021) op www.vlor.be/adviezen

foto: Marie Vanhaecke Arteveldehogeschool

Andere recent uitgebrachte adviezen

- Advies over de procedure voor aanvragen voor lokale samenwerkingsinitiatieven tussen scholen voor basis- en secundair onderwijs, instellingen voor hoger onderwijs en de academies voor deeltijds kunstonderwijs ('Kunstuur'), Algemene Raad, 22 oktober 2020.
- Advies over het voorontwerp van programmadecreet bij de begrotingsaanpassing 2021, Algemene Raad, 22 oktober 2020.
- Advies over de themazetting voor Onderwijskundig Beleids- en Praktijkgericht Wetenschappelijk Onderzoek 2021, Algemene Raad, 22 oktober 2020.
- Advies over opleidingsprofielen voor het secundair volwassenenonderwijs november 2020, Raad Levenslang en Levensbreed Leren, 10/11/2020.
- Advies over aanvragen voor bijkomende onderwijsbevoegdheid voor cvo november 2020, Raad Levenslang en Levensbreed Leren, 10/11/2020.
- Reactie op de beleids- en begrotings-toelichting Onderwijs en Vorming 2021, brief van het Vast Bureau, 17/11/2020.

In het kader van de overheidsmaatregelen om het coronavirus te bestrijden, paste de Vlor sinds maart 2020 zijn werking aan. We werken verder aan adviezen en overleg, meestal via digitale vergaderingen. Dankzij de medewerking en flexibiliteit van de enthousiaste Vlor-leden blijven we de adviezen uitbrengen die nodig zijn voor de uitwerking van het verdere beleidsproces.

- www.vlor.be/adviezen

Innovatieve leermiddelen voor tso en bso

Afgelopen twee jaar coördineerde de Vlor de eerste cyclus van het project InnoVET. Dat gaf 13 innovatieve trajecten in het bso en tso de kans om via innovatie de kloof te verkleinen tussen de klasvloer van arbeidsmarktgerichte scholen en de werkvloer, en om leraren te professionaliseren. Om de resultaten van de eerste projectcyclus in de kijker te plaatsen, organiseerde de Vlor op 20 november 2020 samen met het departement Onderwijs & Vorming, een webinar.

foto: VR in de klas GO!TA – Keerbergen

Zelf aan de slag

InnoVET gaf de scholen en bedrijven incentives om samen innovatief lesmateriaal te gaan ontwikkelen binnen specifieke vakgebieden gaande van autotechnieken tot zorgberoepen. Externe partners zorgden voor machines, knowhow en nascholingen. Alle leermiddelen van de projectscholen zijn nu ter beschikking gesteld voor elke leerkracht.

➤ **Het overzicht van de projecten en de leermiddelen zijn verzameld op www.klascement.net/innovet**

● **Lees meer over het project op www.vlor.be/innovet**

Instrumenten in de overgang van secundair naar hoger onderwijs

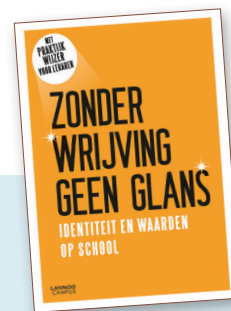
Het versterken van het studiekeuzeproces in de overgang van secundair naar hoger onderwijs staan al enkele jaren in de belangstelling. Het thema staat ook vast op de agenda van de Vlor. Vertegenwoordigers uit zowel het secundair onderwijs als uit het hoger onderwijs overleggen regelmatig over het studiekeuzeproces: de onderwijsverstrekkers uit beide onderwijsniveaus, maar ook de CLB's, de leerlingen, de studenten, de ouders en het onderwijspersoneel.

Columbus, klassenraden, ijkingstoetsen, instaptoetsen, toelatingsproeven, schakeljaar, naamloos leerjaar,... deze instrumenten om de studiekeuze naar het hoger onderwijs te ondersteunen, kregen een centrale plaats in de Beleidsnota Onderwijs 2019-2024 en in het Vlaams Regeerakkoord. De Vlor organiseerde op 1 december 2020 een digitaal seminarie met 96 actoren uit zowel het secundair onderwijs als uit het hoger onderwijs over de positionering en afstemming van verschillende instrumenten en over de inbedding in de onderwijsloopbaanbegeleiding.

● **Lees het verslag van het seminarie op www.vlor.be/activiteiten/verslagen**

school onderzoek

De tweede editie van School Onderzoek vindt online plaats op 8 maart 2021. Hou www.vlor.be/activiteiten in de gaten voor het programma en de inschrijvingsmodule.

- **Hoe ga je om met verschillende achtergronden in de klas?**
- **In welke situaties is conflict juist nuttig om de dialoog aan te gaan?**
- **Wat betekent superdiversiteit voor de toekomst van het onderwijs?**

Culturele en etnische achtergrond, waardenbeleving en levensbeschouwing gaan als maar meer deel gaan uitmaken van het maatschappelijk debat – en dus ook van het debat over onderwijs. Omgaan met verschillen tussen leerlingen onderling en tussen leerlingen (en hun ouder) en leraren, de plaats van levensbeschouwing en zingeving in onderwijs, burgerschapsvorming en omgaan met radicalisering: het zijn stuk voor stuk vraagstukken die het Vlaams onderwijs uitdagen. De rol van de leraar is daarbij essentieel.

De Vlor legde het thema voor aan enkele experts en onderzoekers uit Vlaanderen en Nederland: **Patrick Loobuyck, Paul Scheffer, Stijn Sieckelincx, Winny Ang, Fanny Matheusen, Emilie Le Roi en Khalid Benhaddou** gaven elk vanuit hun eigen perspectief en deskundigheid hun visie op lesgeven in diversiteit. De resultaten van die verkenning werden gebundeld in het boek 'Zonder wrijving geen glans'.

De verschillende visies stimuleren samen met enkele herkenbare casussen om de eigen werkwijze te bevragen en alternatieven te voorzien. Het boek bevat bovendien een praktijkwijzer die het handelen concreet richting geeft. Het is een uitnodiging aan alle betrokkenen in het onderwijs om die (in)spannende oefening te maken.

➤ **Bestel het boek op www.vlor.be/publicaties**

VLOR | vlaamse onderwijsraad

Koning Albert II-laan 37
1030 Brussel
www.vlor.be

Blijf op de hoogte van recente adviezen

Schrijf je in op de digitale nieuwsbrief van de Vlor op www.vlor.be

Volg de Vlor

@Vlor1

facebook

Vlaamse Onderwijsraad